

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВИЙ ВІСНИК
МІЖНАРОДНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія:
ФІЛОЛОГІЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 51 том 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

Збірник включено до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України зі спеціальності 035 «Філологія» на підставі Наказу Міністерства освіти і науки України № 1471 від 26.11.2020 р. (додаток 3).

Видання включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)

Серію засновано у 2010 р.

Засновник – Міжнародний гуманітарний університет

Друкується за рішенням Вченої ради Міжнародного гуманітарного університету
протокол 4 від 12.11.2021 р.

Видавнича рада:

С.В. Ківалов, акад. АПН і НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. – голова ради; **А.Ф. Крижановський**, член-кореспондент НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. – заступник голови ради; **М.П. Коваленко**, д-р фіз.-мат. наук, проф.; **С.А. Андронаті**, акад. НАН України; **О.М. Головченко**, д-р екон. наук, проф.; **М.З. Згуровський**, акад. НАН України, д-р техн. наук, проф.; **В.А. Кухаренко**, д-р філол. наук, проф.; **Г.П. Пекліна**, д. мед. наук, проф.; **О.В. Токарєв**, Засл. діяч мистецтв України.

Головні редактори серії: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов професійного спілкування **В.Я. Мізецька**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри прикладної лінгвістики **М.В. Мамич**.

Редакційна колегія серії «Філологія»:

С.В. Голик, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; **І.І. Дмитрів**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури та теорії літератури, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка; **М.І. Зубов**, доктор філологічних наук, професор кафедри германських та східних мов, Міжнародний гуманітарний університет; **А.А. Кісельова**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, Національний університет «Одеська юридична академія»; **А.П. Ладиненко**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов № 2, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Г.В. Савчук**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу та мовознавства, Міжнародний гуманітарний університет; **Ю.О. Томчаковська**, кандидат філологічних наук, доцент, в.о. зав. кафедри іноземних мов № 2, Національний університет «Одеська юридична академія»; **О.В. Шевченко-Бігенська**, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов № 1, Національний університет «Одеська юридична академія»; **О.К. Гадамський**, доктор філологічних наук, доктор габлітований гуманітарних наук в області мовознавства (Варшавський університет), професор, завідувач кафедри білоруських та українських досліджень, Інститут славістики, Опольський університет (Ополе, Польща).

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Повне або часткове передрукування матеріалів, виданих у збірнику
«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету»,
допускається лише з письмового дозволу редакції.

При передрукуванні матеріалів посилання на
«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету» обов'язкове.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 16819-5491Р від 10.06.2010

Адреса редакції:

Міжнародний гуманітарний університет, офіс 502,
вул. Фонтанська дорога, 33, м. Одеса, 65009, Україна,
тел. (+38) 099-547-85-90, www.vestnik-philology.mgu.od.ua

© Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.

Серія: «Філологія», 2021

© Міжнародний гуманітарний університет, 2021

*Заєць В. Г.,**кандидат педагогічних наук,**доцент кафедри української мови**Інституту філології**Київського університету імені Бориса Грінченка*

ПРОДУКТИВНІ СЛОВОТВІРНІ ТИПИ ДІЄСЛІВ У МОВІ УКРАЇНСЬКИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Анотація. Стаття розкриває продуктивні типи дієслів у текстовому ресурсі засобів масової інформації. Доведено, що глобалізаційні виклики закріпили в дискурсі засобів масової інформації українськомовні словотвірні типи дієслів. Також визначено ключові позамовні та внутрішньомовні чинники впливу на словотвірні типи дієслів у текстах медіа постмодерного періоду. У статті зафіксовано сучасні мовні тенденції словотворення дієслів через поступове проникнення розмовного стилю в публіцистичний. У ході дослідження виявлено, що найуживанішими в мові сучасного українського медіадискурсу є вторинні дієслова. Індивідуальними практиками мовлення журналістів доведено, що публіцистичний дискурс засобами дієслівної дериватології, зокрема іменниковою та прикметниковою основами, поповнює вокабуляр некодифікованими граматичними класами слів. Увагу зосереджено на продуктивних і малопродуктивних словотвірних типах дієслів, що позначають дію, стан, різні процеси. Зазначено, що особлива роль у сучасному секторі медіа відводиться дієсловам розмовного стилю з українськомовними афіксами. Виокремлено словотвірні афікси для назв окремих елементів у текстах медіа. Прикладами проілюстровано вплив засобів словотвору на формування думки читача як споживача інформаційного ресурсу. Проаналізований текстовий ресурс медіа дає підстави зафіксувати вплив інтернаціональних основ на утворення похідних дієслів. Увагу зосереджено на процесах автохтонізації з динамікою словотвірного типу дієслів на *-уа*. Прикладами проілюстровано здатність названого словотвірного типу поєднуватися з різними мотивованими основами для посилення експресивності висловленої думки. Частотністю позначено вживання словотвірного типу дієслів на *-u(tu)/-i(tu)*. Прикладами підтверджено здатність цього словотвірного типу утворювати похідні дієслова від власних назв. Вказано на роль відприкметникових основ у творенні похідних одиниць дієслівного типу на *-u(tu)/-i(tu)*. Зафіксовано рідковживаний у мові періодики словотвірний тип дієслів на *-o(nu)* для позначення актів мовлення, що мають експресивне забарвлення. Також окреслено вплив інтернаціональних основ на продукування з питомо українськими словотвірними типами похідних дієслів. Доведено важливість процесів відродження українськомовної дериватології для збереження ідентичності публіцистики постмодерної доби.

Ключові слова: сектор медіа, дискурс, продуктивний словотвірний тип, малопродуктивний словотвірний тип, афіксація, твірна основа, постмодерна доба.

Постановка проблеми. Сучасний інформаційний простір ілюструє різні за продуктивністю словотвірні типи дієслів, що

виявляють активність у засобах масової інформації (далі – ЗМІ) постмодерної доби.

Проникнення до сектору медіа лексичних одиниць інших стилів відтепер стало звичним явищем, що дає можливість відстежити особливості дієслівного словотворення на прикладі масиву дієслів публіцистичних видань. Корпус дієслівної лексики показує, що більшість продуктивних одиниць кодифіковані, проте індивідуальна мовна практика журналістів постмодерної доби охоплює лексикон, що досі не зафіксований у словниках. Його виникнення можна пояснити декількома чинниками: по-перше, потребою у відображенні суб'єктивної позиції автора номінуванням дії, оцінкою стану тощо; по-друге, необхідністю знайти застосування питомо українських словотвірних засобів для підсилення характеристизатора оцінного компонента дії.

Останні десятиліття помічаємо в корпусі дієслів сфери засобів масової інформації масив одиниць розмовного стилю, що підкреслюють значну роль твірної основи іменника для продукування дієслів. Помічено роль твірної основи іменника в розкриванні не лише приналежності до стилю, а й продуктивності словотвірного типу дієслів.

Донедавна було зафіксовано продуктивні словотвірні типи дієслів на прикладах художнього тексту [1, с. 157]. Водночас світові глобалізаційні процеси вплинули на мовний простір постмодерної доби, що, на думку К.Г. Городенської, зумовило необхідність «виваженого фахового аналізу змін, яких зазнала українська літературна мова нібито об'єктивно» [2, с. 3]. О.Д. Пономарів свого часу наголошував на тому, що під час вибору якнайкращого лексичного, морфологічного, синтаксичного чи іншого варіанта не варто перебільшувати роль власних уподобань [3, с. 15]. О.П. Кушлик розробила типологію віддієслівного словотворення на основі парадигм продукування лексем, а також визначила словотвірні типи похідних дієслів [4, с. 2]. На думку М.І. Навальної, мова ЗМІ ілюструє зміни, що відбуваються в суспільстві, відповідно, фіксуємо частотність використання стилістично нейтральних дієслівних одиниць, які не пов'язані з певними функціональними різновидами та не мають експресивного забарвлення. Водночас дослідниця підкреслює, що засоби масової інформації в текстовому ресурсі використовують як «логічний спосіб переконання» експресивні мовні засоби, для цього журналісти «яскраво виділяють ідіоматичність, образність, емоційне забарвлення» [5, с. 132, 144–145].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В україністиці мова текстів засобів масової інформації всебічно розглядається в наукових розвідках. Провідні лінгвісти І.Р. Вихованець,

К.Г. Горденська, С.Я. Єрмоленко, О.А. Стишов, О.О. Тараненко, О.П. Кушлик, Л.П. Кислюк, Т.А. Коць зосереджують увагу здебільшого на граматичних класах дієслів, їх наповненості, відповідності дієслівного словотворення нормам сучасної української мови. Масив нововведених лексем періоду 2015–2016 рр. набув кодифікації у праці А.М. Нелюби та Є.О. Редька [6].

Однак дієслівний словотвір сектору ЗМІ залишається не досить дослідженим. Зауважимо, що в постмодерну добу книжна лексика ілюструє поліфункціональність дієслів саме в текстах газетних видань.

Глобалізаційні процеси поступово вплинули на структуру кожного класу слів сучасної української літературної мови, проте під їх тиском посилюється автохтонізація, мета якої полягає у прагненні відродити питомо українські лексеми, а також продуктивні словотвірні типи дієслів, які належали розмовному стилю, що зародився від загальнонародної мови. О.А. Стишов, наприклад, наголошує на експресивній функції словотворення мови ЗМІ та відносить до частотних способів словотворення такі, як постфіксальний, суфіксально-постфіксальний, префіксально-суфіксально-постфіксальний [7, с. 122, 191].

Процеси засвоєння нововведень сектором засобів масової інформації інколи залишають поза увагою питання існування автохтонних словотвірних типів, здатність породжувати похідні на основі питомо українських твірних основ.

Метою статті є встановлення продуктивних словотвірних типів дієслів у публікаціях українських ЗМІ постмодерної доби.

Об'єктом дослідження стали дієслова українських засобів масової інформації.

Фактографічним підґрунтям розвідки стали похідні дери-вати, що відібрані методом фрагментарної вибірки з текстів ЗМІ, зокрема інтернет-видань, періодики різної тематики та суспільно-економічного спрямування, що належать до центральних і регіональних видань («Детектор медіа», «Вголос», «Літературна Україна», «Слово Просвіти», «Українська правда», «CHAS. NeWS», «Україна молода», «Молода Україна», «Сільські вісті», «Новини Рівного», «ЛітАкцент»), що видані в різний час упродовж 2000–2021 рр.

Виклад основного матеріалу. Постмодерна доба засобів масової інформації характеризується корпусом дієслів, що показують співіснування мови медіа з розмовним стилем, а подекуди і його вплив на сферу медіа.

Обстежений корпус дієслів дає підстави виявити продуктивні словотвірні типи, що донедавна позначалися великою частотністю вживання в розмовному, художньому стилях, проте відтепер фіксуються в нових публікаціях сектору медіа. Це, зокрема, словотвірний тип дієслів із суфіксами **-і(ти)/-и(ти)**, що вказують на результативність процесу, маркованого твірною основою іменника: *врожайтисся, приязнити, дзвеніти, шелестіти*. Наприклад: *Степам – врожайтисся* («Сільські вісті», 18.10.2019); *Земфіра щиро приязнить з музикантами з «ВВ», «Океану Ельзи», «Грін Грей»* («Молода Україна», 20.09.2000); *Псевдореформатори погдумились над селом: розорили господарство, озлидніло селянство* (21.03.2002).

Результативність дії в журналістських текстах посилюється префіксами **на-+N+и(ти)**, **о-+без-+N+и(ти)**, **о-+N+і/и(ти)**, **у-+N+и(ти)**: *набедуїнили, обеззброїлися, озлидніти, окешити,*

услужили. Наприклад: *Набедуїнили... Нашим поки що не знаменитим гонщикам із курортного міста на Чорному морі за гарячу Аравійську пустелю правив піщаний пляж прохолодного Скадовська* («Сільські вісті», 08.06.2021); *Добробати обеззброїлися* («Сільські вісті», 13.09.2019); *Ото «слуги» услужили* («Сільські вісті», 18.10.2019); *Премії «опрацьовуються»* («Сільські вісті», 06.08.2019); *Велике крадівництво: як уряд планує «окешити» держкомпанії, щоби врятувати бюджет* («CHAS. NeWS», 25.05.2021).

Загалом обстежений корпус текстового ресурсу новітніх ЗМІ ілюструє продуктивність автохтонних словотвірних типів дієслів на **-ува/-юва+ти**. Це пояснюється впливом на мову медіа новітнього періоду внутрішньомовних чинників, необхідністю маркувати динаміку дії, всеохопність. Результативність дії досягається препозитивними афіксами **ви-, за-**: *виграла, завоювала*. Наприклад: *Загалом у Познані (Польща) «синьо-жовті» завоювали вісім медалей (два «золота», два «срібла» та чотири «бронзи») – це найкращий результат в історії виступів українців на Євро. Ще два подіуми Лузан виборола на дистанції 200 метрів – спочатку виграла «срібло» в індивідуальному заліку, а потім – «бронзу» в парі з Четверіковою* («Україна Молода», 08.06.2021).

Вторинні дієслова надають експресивності заголовкам публікацій із соціально-економічної проблематики суспільства, зокрема ілюструють очікування щодо купівельної спроможності, здатності вести грошові операції національною валютою тощо. Наприклад: *Дзвенітимуть, а не шелестітимуть* («Сільські вісті», 10.09.2019). Композитні утворення *«холодоморити», «захолодоморити»* (утворені від «холод» та «морити») проникли з розмовного стилю для посилення мовної експресії зображуваного стану забезпечення населення країни енергоносіями. Наприклад: *Чи холодоморитиме взимку? Чи не захоломорить знову?* («Сільські вісті», 12.11.2019).

Загалом корпус дієслів мовлення сучасних періодичних видань представлений продуктивними словотвірними типами на **-и(ти)**, що вказують на поширення завершеної на момент мовлення дії, які М.І. Навальна називає «стилістично нейтральні дієслова мовлення» [5, с. 145]. Наприклад: *Питання руба: для чого депутати старої каденції ухвалили такий хлібний для полісил закон?* («Сільські вісті», 13.08.2018); *Також учасники оприлюднили звернення до світової громадськості* («Слово Просвіти», 31.05–06.06.2018). Мотивоване відприкметниковою основою **гіркий** дієслово **гірчити** надає мовної експресії висловленій думці про спогади людської трагедії: *Гірчить Чорнобиль полином та болем: спогади ліквідатора аварії на ЧАЕС Василя Дмитерка* («Україна Молода», 27.04.2021). У текстах ЗМІ окремі дієслова вживаються в переносному значенні: *кусатися*. Наприклад: *Ціни ще як кусаються* («Сільські вісті», 13.08.2019). Наведені приклади ілюструють здатність засобами мовної експресії досягати впливу на читача.

Прикметно, що в аналізованому текстовому ресурсі сучасної періодики помічаємо корпус вторинних дієслів розмовного стилю, які утворилися від іменникових основ на позначення дій: **відбарабанити**. Наприклад: *Сьогодні вартість «Тукано», який «відбарабанив» чотири живих сезони <...>* («Сільські вісті», 11.10.2016). Вжите в переносному значенні дієслово **«відбарабанити»** позначає «відпрацювати без зупинок на ремонт». Префікс **від-+N+и(ти)** вказує на завершення дії, процесу, названого твірною основою іменника. Інший приклад

реалізації вищевказаного словотвірного типу називає завершення дії до моменту мовлення, що маркована іменниковою основою *фестиваль: відфестивалили*. Наприклад: *Чернівчани відфестивалили* («Слово Просвіти», 30.05–05.06.2019).

Дієслівний корпус періодичних видань містить оказіональні одиниці, що забезпечують динаміку зображуваних автором подій: *приватобуситися, окнижися*. Конфіксальний спосіб творення похідних дієслів називає результативність дії, що завершилася до моменту мовлення, та представлений моделями *при+N+и(ти)+ся, о+N+и(ти)+ся*. Наприклад: *Ще не встиг приватобуситися рейсом «Дубно – Мирогоща», як віри уже народився; Невдовзі цей віри, у російському перекладі В. Євтаова, окнижися й у московсько-молодогвардійському виданні <...>* («Слово Просвіти», 24–30.05.2018). Названий словотвірний тип дієслів фіксуємо в оказіональних дієсловах, закодифікованих А.М. Нелюбою та Є.О. Редьком, наприклад: *антєїтися, богуніти, вдиктантити, відджемеліти, відмайданити, завашигтоніти, мазепіти, миропросити* [6].

Дієслова словотвірного типу на *-а(ти)/-я(ти)*, що утворилися від прикметникових основ за допомогою префікса *з-*, маркують результативність дій: *здешевшали, здорожчали*. Наприклад: *Школярки здорожчали* («Сільські вісті», 03.09.2019); *Водночас на 6,5% здешевшали продукти переробки зернових, на 3,1–0,3 % – фрукти, овочі, цукор, риба та продукти з неї* («Сільські вісті», 11.10.2016). Аналізовані приклади пояснюють вживання основ якісних прикметників як мотивувальних для всеохопного зображення стану справ. Наприклад: *Зобов'язали знизити* («Сільські вісті», 13.08.2019). Продуктивність словотвірного типу дієслів на *-а(ти)* з префіксом *о-* називає напрям дії, що спрямована на необхідність приховувати від закону фінансові процеси: *осідає*. Наприклад: *Основна грошова маса осідає в кишенях і вивозиться за кордон* (21.03.2002).

Використання мотивувальної основи прикметника *тупий* у поєднанні з афіксами *о-+N+юва+л* слугує прикладом використання вторинного дієслова для маркування результативності бездумної діяльності: *отуплювало*. Наприклад: *Сам дивуюся, як зміг піднятися над тим, що отуплювало, обволікало брехнею, кувало в кайдани догм, культивських викривлень та упереджень* («Слово Просвіти», 24–30.05.2018).

Окремі газетні публікації мають експресивні заголовки, у яких дієслова конкретної фізичної дії вживаються в переносному значенні, до того ж посилюють одноразовість і неочікуваність дії рідковживаним словотвірним типом дієслів із суфіксом *-о(ну): рубонули*. Наприклад: *Рубонули, а там, як вийде* («Сільські вісті», 06.09.2019). Це підкреслює загальну ідею постмодерної періодики в доказовості розкриття думок, прагнень, яку відома дослідниця М.І. Навальна називає тенденцією до «орозмовлення» мови української преси [5, с. 142]. Прикладом проникнення розмовного стилю в періодику, що допомагає авторів донести читачам інформацію, є дієслово «акту мовлення» *захлинатися*. Наприклад: *Як після цього нашим сучасникам опускається до тваринної нищості, якою захлинається не лише інтернет, а часто й різні телеканали, від яких нерідко смердить, як від стічних каналів* («Слово Просвіти», 03–09.05.2018).

Аналізований корпус дієслів мови сучасних ЗМІ дає підстави говорити про високу частотність уживання словотвірного типу дієслів із суфіксом *-ува/-юва: делегувати, фігурувати, буксувати*. Цей тип має семантику «здійснювати певний процес, провадити діяльність, названу твірною іменниковою осно-

вою» та водночас забезпечує завершальний етап морфологічного перетворення на дієслово. Наприклад: *Не пройшло і трьох століть, як у Галицько-Волинських літописах уже фігурували назви давніх бойківських поселень* («Літературна Україна», 15.06.2017); *Тоді з усіх областей делегували поетів і прозаїків, художників й акторів, композиторів і журналістів* («Слово Просвіти», 24–30.05.2018). Постфікс *-ся* вказує на замкненість стану героя, учасника подій. Наприклад: *Найгірше в цій ситуації – образитися чи дистанціюватися* («Літературна Україна», 24.05.2018). Зафіксовано вживання стилістично нейтрального дієслова *газувати* в переносному значенні для підкреслення ставлення відповідальних осіб до проблем надання послуг газопостачання населенню країни. Наприклад: *А уряд все «газує»* («Сільські вісті», 25.10.2016). Ми цілком згодні з думкою Т.А. Коць, що суфікс *-ува* надає висловлюванню емоційно-оцінного забарвлення [8, с. 164]. Це демонструють слова *енорувати, євроінтегрувати, резонувати, тріумфувати, мафіювати, фігурувати*. Наприклад: *Ці ж спортсмени, що тріумфували в Познані, представляють Україну і на Паралімпійських іграх у Токіо* («Україна Молода», 08.06.2021).

Позамовні чинники вплинули на поповнення вокабуляру медіа «українізованими» дієсловами з продуктивними словотвірними типами на *-ува(ти)/-юва(ти)*. Відомий дослідник О.А. Стишов пояснює високу динаміку поповнення сектору ЗМІ вербалізованими іменниками «на базі іншомовних основ іменників» [7, с. 192]. Практика текстового ресурсу засобів масової інформації новітньої доби доводить активність словотвірного типу *N+ува/юва+ти* в центральних і регіональних виданнях. Наприклад: *Вже у середу, 26 березня, рівняни знову зберуться, щоб пограти у «Мафію»*. <...> *знову буде «мафіювати» в самому серці м. Рівного, ресторації «Шкварочка»* («Новини Рівного», 24.03.2014); *Текст миттєво енаромує*. <...>, *адже життя постійно рухається, резонує* («ЛітАкцент», 24.03.2015); *Як пандемія і локдаун спонукають гравців українського видавничого ринку шукати нові рішення та можливості, запускати нові проекти та експериментувати* («ЛітАкцент», 21.09.2020).

У публікаціях новітньої доби позначений частотністю вживання рідко вживаний донедавна префікс *о-*. Прикладом є словотвірний тип дієслова *оштрафувати (о-+N+ува+ти)*, який вказує на результат і всеохопність дії: *оштрафувати, оскаржувати, олюднювати*. Наприклад: *Державна продовольча споживча служба оштрафувала компанію «Нова пошта» на 325,85 млн грн через нібито «перешкодження перевірки», компанія оскаржує штраф у Харківському окружному адмінсуді* («Українська правда», 8.08.2021); *Ліс олюднює людей* («День», 23–24.04.2021).

Аналізований корпус дієслів засобів масової інформації новітньої доби демонструє тенденцію до використання твірних основ іменників із запозиченим формантом *-ація, -ізація/-изація: олігархізація* → *деолігархізувати, деморалізація* → *деморалізувати, українізація* → *українізувати*. Наприклад: *Поки медіа будуть інструментом впливу, деолігархізувати їх не вийде* («Детектор медіа», 26.02.2021); *Сіють ненависть, розпалюють ворожнечу, очорнюють, гудять все і вся, глузують, дискредитують державні символи, розкладають, деморалізують нетверді у своїх переконаннях маси, розхитують основи державотворення* («Слово Просвіти», 03–09.05.2018). Припущення про частотність вживання іменників на *-ація, -ізація/*

-изация як наслідок тиску глобалізації на суспільно-політичне життя у країні висловлюють О.О. Тараненко, Л.П. Кислюк, Т.А. Коць [9, с. 205; 10, с. 106–108; 8, с. 138–139]. Динаміку вживання запозичених словотвірних типів із цими формантами обґрунтовує О.А. Стишов, який вказує на «тенденцію до європеїзації чи, за іншою термінологією, до інтернаціоналізації словотвірних типів, що виявляється у зростанні активності як твірних основ, так і афіксальних морфем, що мають загальноєвропейський або ширше – інтернаціональний характер» [7, с. 132]. Як показує досліджений матеріал мови ЗМІ, динаміка словотвірного типу дієслів із суфіксом **-izuva/-izuva** зі значенням «робити тим, чим виражена основа твірного слова» зберігає високі показники. Наприклад: *Дурні серіали, декоративний гламур і «ржачка», а також тонко-нахабна й «агресивно-брутальна» маніпулятивна пропаганда ефективно й недорого дебілізують населення <...>* («Слово Просвіти», 24–30.05.2018); *Цікаво, чи ходять полтавські можновладці вулицями рідного міста і чи не виникла у них думка українізувати наше досить популярне серед туристів місто?* («Слово Просвіти», 21–27.12.2017). Продуктивність словотвірного типу дієслів з інтернаціональним префіксом **de-** з формантами **-izuva/-izuva** вказує на «відкидання якоїсь дії, позбавлення від чогось, чим виражений корінь», зокрема: *декриміналізувати*. Наприклад: *Учора на ранковому засіданні Верховної Ради, витираючи скупу чоловічу сльозу й театральню тупаючи ніжкою з приводу тюремних переслідувань свого лідера й впертого небажання влади декриміналізувати «бідну Юлю» <...>* («Вголос», 18.11.2011, ефір: 2.04).

Висновки. Здійснений у статті аналіз дає підстави констатувати, що позамовні та внутрішньомовні чинники вплинули на зростання продуктивності словотвірних типів дієслів у засобах масової інформації постмодерного періоду. Внутрішньомовні чинники сприяли використанню дієслів розмовного стилю в переносному значенні з продуктивними словотвірними типами. Глобалізаційні виклики посилюють частотність вживання автохтонних словотвірних типів дієслів, відродили рідковживані донедавна словотвірні типи. Водночас процеси глобалізації вплинули на вербалізацію запозичених іменникових основ автохтонними суфіксами, поповнення вокабуляру медіа «українізованими» дієсловами.

Література:

1. Возний Т.М. Стилістичні можливості дієслівного словотвору в сучасній українській літературній мові. URL: <http://kulturamov.uiv.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine2-4.pdf> (дата звернення: 18.02.2021).
2. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення : монографія. Київ : КММ, 2014. 124 с.
3. Пономарів О.Д. Українське слово для всіх і для кожного. Київ : Либідь, 2013. 360 с.
4. Кушлик О.П. Типологія словотвірних парадигм похідних дієслів в українській мові : автореф. дис. ... докт. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2016. 40 с.
5. Навальна М.І. Динаміка лексики української періодики початку ХХІ ст. : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. 328 с.
6. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016) : словник / А.М. Нелюба, Є.О. Редько ; за заг. ред. А.М. Нелюби. Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2017. 204 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Redko_Yevhen/Leksyko-slovotvirni_innovatsii_2015-2016_Slovyuk.pdf (дата звернення: 20.09.2020).
7. Стишов О.А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : монографія. Київ : Пугач, 2005. 331 с.
8. Коць Т.А. Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі : монографія. Київ : Логос, 2010. 303 с.
9. Тараненко О.О. Актуалізовані моделі в системі словотворення сучасної української мови (кінець ХХ – ХХІ ст.) : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 248 с.
10. Кислюк Л.П. Сучасна українська словотвірна номінація: ресурси та тенденції розвитку української мови : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 424 с.

Zaiets V. Productive word-forming types of verbs in the language of Ukrainian media

Summary. The article reveals the productive types of verbs in the text resource of the media. It has been proved that globalization challenges have fixed Ukrainian-language word-forming types of verbs in the media discourse. The key extralinguistic and intralinguistic factors influencing the word-forming types of verbs in the texts of the media of the postmodern period have been also identified. In the offered article modern language tendencies of word formation of verbs through gradual penetration of conversational style to journalistic have been fixed. The study has found that the most used in the language of modern Ukrainian media discourse are secondary verbs. Individual practices of journalists' speech have proved that journalistic discourse supplements the vocabulary with uncoded grammatical classes of words by means of verbal derivatology, including noun and adjective bases. Attention has been focused on productive and unproductive word-forming types of verbs denoting action, state, various processes. It has been noted that a special role in the modern media sector belongs to colloquial verbs with Ukrainian-language affixes. Word-forming affixes for the names of individual elements in media texts have been singled out. Examples illustrate the influence of word-formation means on the formation of the reader's opinion as a consumer of an information resource. The analyzed media text resource gives grounds to record the influence of international bases on the formation of derived verbs. Attention has been focused on the processes of autochthony with the dynamics of the word-forming type of verbs on *-uva*. Examples illustrate the ability of this word-forming type to combine with different motivated bases to enhance the expressiveness of the opinion. Frequency indicates the use of word-forming verbs on *-u(mu)/-i(mu)*. Examples confirm the ability of the named word-forming type to form verb derivatives from proper names. The role of adjective bases for the creation of derivative units of the verb type on *-u(mu)/-i(mu)* is indicated. The word-forming type of verbs on *-o(nu)*, which is rarely used in the language of periodicals, has been recorded to denote acts of speech that have an expressive color. The influence of international bases on production with specific Ukrainian word-forming types of derived verbs has been also outlined. The importance of the processes of revival of Ukrainian-language derivatology for preserving the identity of postmodern journalism has been proved.

Key words: media sector, discourse, productive word-forming type, unproductive word-forming type, affixation, creative basis, postmodern era.

ЗМІСТ

МОВОЗНАВСТВО

<i>Alizada Leyla</i> GLOBAL SPREAD OF ENGLISH AND ITS IMPACTS ON TOURISM LEXICOLOGY.....	4
<i>Беззубова О. О.</i> ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ MDR У FACEBOOK.....	9
<i>Бережна М. В.</i> ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ ОБРАЗ АННИ (У ФІЛЬМІ К. БАКА ТА ДЖ. ЛІ «КРИЖАНЕ СЕРЦЕ»).....	14
<i>Бошков А. В., Демчук А. І.</i> ЛЕКСИКОГРАФІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОНЦЕПТУ “PANDEMIC” У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	18
<i>Воляннюк І. О.</i> ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОМПОНЕНТОМ «ДУША» У ПРОЗОВИХ ТВОРАХ БОРИСА ХАРЧУКА.....	23
<i>Гарбар І. В.</i> НАЙТИПОВІШІ ЛЕКСИЧНІ ПОМИЛКИ У ФАХОВОМУ МОВЛЕННІ.....	27
<i>Горецька А. С., Туришева О. О.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА НІМЕЦЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ ГАЛУЗІ МАРКЕТИНГУ ЗА ФУНКЦІОНАЛЬНИМ СПРЯМУВАННЯМ.....	31
<i>Yemelyanova O. V.</i> BORROWINGS MANIPULATIVE POTENTIAL.....	34
<i>Заць В. Г.</i> ПРОДУКТИВНІ СЛОВОТВІРНІ ТИПИ ДІЕСЛІВ У МОВІ УКРАЇНСЬКИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	38
<i>Іванова Н. Г., Орлов В. В.</i> НАЙМЕНУВАННЯ ОСІБ ЗА ЇХНЬОЮ ПРОФЕСІЙНОЮ АБО СОЦІОЕКОНОМІЧНОЮ АКТИВНІСТЮ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ.....	42
<i>Ivasiuk O. V., Doronkina N. Ye.</i> ARGUMENTATION FEATURES OF SCIENTIFIC REVIEW PAPER IN THE CONTEXT OF RHETORICAL STRUCTURE THEORY.....	46
<i>Камєнєва І. А., Мініна Н. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ПОНЯТТЯ «КОСМОС» У ПОЕЗІЇ Ф. І. ТЮТЧЕВА.....	50
<i>Клецова О. Є.</i> КУЛЬТУРА МОВИ, КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ТА ПРАВОПИСНІ НОРМИ: ЛІНГВІСТИЧНА ВІКТОРИНА.....	54
<i>Кокнова Т. А.</i> STATUS OF ENGLISH CLICHES IN MODERN LINGUISTICS.....	60
<i>Комлик Н. Ю.</i> СУРЯДНІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ЯК ЗАСОБИ ЕКСПЛІКАЦІЇ ДУХОВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ ГОЛОВНОГО ГЕРОЯ КАЗКИ ОСКАРА УАЙЛЬДА «ХЛОПЧИК-ЗІРКА».....	65
<i>Костенко В. Г., Сологор І. М.</i> ОСНОВНІ КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РЕДАКТОРСЬКОЇ КОЛОНКИ У МІЖНАРОДНИХ ФАХОВИХ ЖУРНАЛАХ ЗІ СТОМАТОЛОГІЇ.....	69
<i>Макарук Л. Л.</i> ІДЕНТИФІКАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ КРИЗЬ ПРИЗМУ МУЛЬТИМОДАЛЬНИХ МОДУСІВ В АНГЛОМОВНОМУ МАСМЕДІЙНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРІ.....	75